

MEDRESETÜZZEHRA EĞİTİM YAKLAŞIMI VE BİLİM FELSEFESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Bediüzzaman Said Nursi'nin asrın başında yenilikçi bir eğitim projesi olarak takdim ettiği **“aklî ve dinî ilimlerin bir arada okutulmasıyla beraber, birbirleriyle barıştırılması ve kaynaştırılması”nın özel ismi olan “Medresetüzzehra Eğitim Yaklaşımı”nın bilim felsefesini oluşturmaya ve yaratıcının varlığına dair diğer bilimsel yaklaşımlara alternatif olacak bilimsel model, yorum ve kabul görecektir. ilmî yaklaşımlar üretmeye katkıda bulunarak, yaratıcının varlığını kabul eden bir eğitim yaklaşımının bilim dünyasına nasıl takdim edileceği hakkında bazı çözümlerimizi paylaşacağız. Bu konudaki detaylı incelemelerimiz ve delile dayalı ispatlamalarımızın tamamı, Allah nasip ederse **“Olağanüstü Bir Hazinenin Keşif Yolculuğu: Risale-i Nur İzah Metinleri”** isimli kitap çalışmamız içinde akademik camianın nazarlarına takdim edilecektir.**

Çağdaş pozitif bilim, duygularımızın ve deneylerimizin bize tanıttığı olayların birbirleri ile olan ilişkilerini ve hangi kanunlara uyarak ortaya çıktıklarını belirtmekle ve açıklamakla ilgilenen bilgi birikimini ifade eder ve ne yazık ki, sadece bununla yetinir. Çoğu zaman bir bilim adamının kendi felsefî görüşünü ifade etmek için, bilimsel bir veriye getirdiği taraflı yorum ve bu veriden çıkardığı subjektif sonucun, bilimin kendisi ile karıştırıldığını ve bilim gibi kabul edildiğini görüyoruz. Bu yanlışlığa sebep olanlar ise, maalesef subjektif görüşlerini kasten bilim gibi halka sunmakta çekinmeyen bilim insanlarıdır.

Mutlak kesinliği ispatlanmamış ve deneysel veriye sahip olmayan bir yaklaşım ise, eğer ciddî aklî delillere dayanan incelemelerle desteklenen doğru mantıkî çıkarımlara sahipse, alternatif bir bilimsel model ve yorum olarak benimsenebilir ve bu tercih edilebilir model üzerinden araştırmalar yapılabilir. Bu türden yaklaşımlar, bilimsel nitelikte bir çalışma modeli özelliğini kendilerinde bulunduklarından, yalnızca subjektif bir fikrî yaklaşım olarak görülemezler, felsefe kategorisinde değerlendirilemezler. Tek bir yaratıcının var ettiği, inşa ve idare ettiği kabul edilen bir kâinat modeli; aklî delillerle doğruluğu ortaya koyulabildiği ve teorik olarak da olsa, zorunluluk derecesindeki bir kesinlik arz eden mantıkî çözümlerle modelin gerekliliği ispatlanabildiği için bilimsel nitelikten uzak sayılamaz. Evrim teorisi benzeri yaklaşımların ise, kurgusal nitelik arz ettiklerinden bilimsel kategori içinde değerlendirilmeleri kanaatimizce uygun değildir.

İlim adına ortaya koyulan bir üründen ne beklenmelidir? Kıymeti nasıl ölçülmelidir? İnsana ne vermelidir ve nasıl bir içerikle takdim edilmelidir ki, gerçek anlamda bir ilim olarak kıymetli sayılsın? Acaba kâinatı daha iyi anlama yolculuğunda yol arkadaşımız olan ilim, ne gibi özelliklere sahip olmalıdır ki,

kendisiyle olan bilgi alışverişimiz boyunca, bizi her defasında şahsî gelişimimizde daha yüksek basamaklara taşısın? Kanaatimiz odur ki, eşyanın oluşumunu ve işleyiş kanunlarını keşfetme yolunda çalışan ve bunların bütün inceliklerini ve prensiplerini ortaya koymak noktasında çok maharetli olan modern çağın bilim ve felsefesi, insan ruhunun yükselişine ve onun şahsî gelişimine bir katkıda bulunmaktan çok uzak kalmaktadır.

Çünkü verdiği bilgiler ruhsuz, donuk, kasvetli ve anlamsızdır. Anamlı bir yorum getirilmemiş bilimsel veriler ve bilgi yığınları, insana korku, dehşet veya hayret duygularından başkaca bir şey vermemektedir. Bilimin kâinatı doğru bir şekilde yorumlayıp, sistematik ve anlamlı sonuçlar çıkarmak gibi bir hedefinin de olduğu, zaman zaman iddia edilse bile, bu yönde kullanılan yöntemlerin sığılığı ve bakış açısının darlığı, çağdaş bilim felsefesinin samimi ve güvenilir olmaktan çok, şüphe uyandıran bir mahiyet arz ettiğini göstermektedir. Örneğin, yeryüzü toprağının fizikî özelliklerini inceleyen bir bilim dalı, toprak yapısının tarıma elverişli olacak kadar yumuşak, inşaata müsaade edecek kadar da sert bir kıvamda olduğunu ve böyle “hassas bir ayarın” rastgele ortaya çıkmasının ne kadar düşük bir ihtimal olduğunu elbette hesap edebilmektedir.

Fakat bilimsel çalışma olarak takdim edilen ürünlere bakıldığında, toprağın en ince fizikî özelliklerinin tanımlandığı, en detaylı kategorilerle sınıflandırılıp bu yönde inanılmaz detaylara girildiği halde, **bu yeryüzünün neden insan medeniyetinin oluşması için bu kadar müsait bir yapıda olduğu, böyle olmasının medeniyetimiz ve insanlık için ve bilim adına ifade ettiği anlam ve kıymetin ne olduğu, böyle bir bilginin kâinatı anlamlandırma yolculuğumuzda insanlık için ne ifade ettiği ve “istifademize kasten sunulmuş olduğu, sahip olduğu özelliklerle açıkça anlaşılabilen” bu yapının, nasıl bir kudretin mucizesi olarak karşımızda durduğu ve böyle bir yardıma nasıl bir teşekkürle karşılık verilmesi gerektiği** gibi soruların bilim dışı bırakılması, bilimin insan ruhuna ve gelişimine sağlayacağı manevî yükselişten ve anlamlı bir bilgi faaliyeti olma özelliğinden tüm insanlığı mahrum bırakıyor maalesef.

Hâlbuki elde edilen bilimsel verilerin ifade ettikleri manaların açık yüreklilikle itiraf edilmesi, bilime ve insan aklına saygı sebebiyle gerekmez mi?

“Bilimsel amaca uygun değildir bir tanrıyı düşünmek. O ihtimali düşünmek bile bilimselliğe yakışmaz.” deniliyor. Peki neden? **Şu önümüzdeki bilgisayarın**, “görmediğimiz bir bilgisayar mühendisi” tarafından ya da “detay özelliklerini bilmediğimiz bir fabrika” tarafından üretildiğini düşünmek, bilimselliğe hangi nedenle aykırıdır? Bunu iddia edecek bir bilim adamı olmadığı halde ve “Bu bilgisayarın maddeleri bir araya gelmiş de, onu kendi kendine oluşturmuş” demek; bilimselliğe daha uygun olmadığı halde, bundan çok daha mükemmel, canlı, konuşan, gülen, üzülen canlıların veyahut da şu düzenli kâinatın akıllı bir bilinç yani suur sahibi bir yaratıcı tarafından yapıldığını düşünmek, “bilimselliğe aykırı” ve

böyle muhteşem bir tasarımın maddelerinin bir araya gelerek kendi kendini oluşturduğunu iddia etmek “bilimsel gerçek” öyle mi? Bu nasıl bir mantıktır ve bilime saygısı olan böyle bir şeye inanır mı diye soruyoruz.

Bilim felsefesi olarak lanse edilen **“Biz yaratıcı yokmuş gibi hareket ederiz, bilim tarafsızdır”** sözleri inandırıcılıktan uzaktır. Tarafsızlık iddiasında bulunuluyor ama tarafsız davranılmıyor. Her zaman ve her durumda yaratıcı yokmuş gibi davranılıyor, baştan tüm kabuller yaratıcının yokluğu üzerine bina edilerek, her şey öyle anlatılıyor. **“Çiçek yapıyor”** deniliyor. **“Tabiat yapıyor”** deniliyor. Hatta **“Tabiat yaratıyor”** deniliyor. Bu nasıl bir tarafsızlıktır diye sormamız gerekmiyor mu? Kanaatimizce bu eleştirdiğimiz takdim tarzı, tarafsızlık da değil, gerçeğe taraftarlık da değil. Hatta bilim de değil kesinlikle. Tamamen kendi zihninde kurgulayıp inandığını bilim diye anlatmaktan başka hiçbir şey olmadığını düşünüyoruz.

Aslında çoğu insanı böyle bir hataya sevk eden düşünce, bu kâinatı yaratan ve idare eden ve maddiyat cinsinden olmayan bir yaratıcı düşüncesini daha baştan reddetmek ve zorlama da olsa, bu ihtimalin haricinde olan bir cevap aramaya kendini mecbur bilmektir. Daha baştan reddetmenin adına önyargı deniliyor biliyorsunuz. Aslında bilimsel düşünce tekniğine de tamamen aykırı bir şey bu. Fakat **“bilimsel düşünce tekniği”** adına kişisel tercih ve şartlanmaları dayatmak maksadıyla, bilimsel düşünceyi bile bu hata düşünceye alet etmek ve bu şartlanmayı bilimselliğin gereği gibi sunmak ve bir yaratıcıyı varsaymanın veya varlığı ihtimalini düşünmenin bile bilimsel düşünce, araştırma ve gözlem tekniğine aykırı olduğunu ifade ederek bu alanda kısıtlayıcı kurallar koymak, bilim adına utanılacak bir yaklaşımdır.

Böyle bir kuralı dayatmak, bilim yaptığını iddia eden hiç kimsenin haddi değildir ve olamaz. Yaratıcının varlığı ihtimali karşısında böyle bir kural olacak şey midir? Bunun adına nasıl **“bilimsel düşünce tekniği”** denilebilir? Bu tamamen bilim dışı bir düşünce tekniğidir. Bilimsel düşünceye asıl uygun olmayan tavır, yaratıcının olabilirliği ihtimaline karşılık, kesinlikle yokmuş gibi davranmak, bütün kural ve kaidelerini bu hata kabul üzerine bina etmek, kâinatın bütün işleyişini yaratıcı yokmuş gibi anlatmak ve öyle yorumlamak, bir yaratıcının varlığı fikrinden bile rahatsız olmaktır.

Evet, bu rahatsızlığı bir takım ateizm taraftarı kişiler, bizzat dile getiriyorlar ve bir yaratıcının olabilirliğini düşünmeyi bile bilime ve bilimsel düşünceye uygun görmediklerini söylüyorlar. Fakat **yaratıcının varlığı düşüncesi bilimselliğe neden uygun olmasın?** Tam tersine çok da uygun olabilir.

Yine aynı örnek üzerinden gidecek olursak, **bu önümüzdeki bilgisayarın kendi kendine oluştuğu düşüncesi mi, yoksa onun bir mühendis ve bir fabrika tarafından yapılmış olabileceği ihtimali üzerinden bir araştırmaya girmek mi**, hangisi daha mantıklıdır ve hangisi bilimsel düşünce tekniğine daha uygun görülebilir? **Söz konusu bilgisayar hakkında daha baştan ve hiçbir fikrimiz**

yokken bile ikinci fikir çok daha sağlıklı bir yaklaşım değil midir? İşte şu görünen eşyayı, o eşyanın icad ve idare kanunlarından ibaret olan tabiat ile açıklamaya çalışmak; tasarımcı mühendisini ve üretici fabrikasını hesaba katmadan, bir bilgisayarın yapılış, kuruluş ve çalışmasını sadece işletim sistemi programı ile izah etme gayretinden farksızdır ve anlamsız bir çabadır. Kanaatimizce böyle bir yaklaşım hikâye anlatmaktır, asılsız bir bilim kurgudur, safsataya gerçek demektir, bilimsellik değildir.

Eşyanın oluşumunu bir yaratıcı ile izah etmenin, bilimsel düşünceye daha uygun ve akla yatkın, çok daha makul ve kabul edilebilir bir yol olduğu ve içinde zorunluluk derecesinde kolaylıklar barındıran bir alternatif ihtimal olduğu ve eğer bilimsel olarak kabul edilecek bir model varsa, bu modelin bilimsel nitelikte kabul edilmeye çok daha lâyük olduğunu açıkça tespit etmemiz gerekiyor.

Bu noktada bir kavram tespitine ihtiyaç var. **İspatlamaktan neyi anlıyoruz? İspatlamak ne demektir? Bir iddianın kesin bir delile sahip olması neyi ifade eder? Akıl delil ile somut gerçeklik arasındaki fark nedir?** Öncelikle, bir şeyin somut ve görsel bir gerçekliği yoksa bile, akıl delili ve ispatı pekâlâ olabilir. "**İspat**" ise, bir iddianın doğruluğunu delil göstererek apaçık meydana çıkarmak manasını ifade ediyor.

Şimdi bir yaratıcının varlığına temas eden konularda elinizle tutup gözünüzle göreceğiniz, deneysel biçimde doğruluğunu teyit edeceğimiz tarzda deliller yok. Fakat bu noktadan hareketle ve böyle diye, bu meselelerin akla uygunluğunun olmadığını veya kesinlik içeren mantıkî delillerinin bulunmadığını söylemek, hakikate karşı çok büyük bir haksızlık ve hata bir hüküm olur.

Burada vereceğimiz misal, çok yaygın kullanılan bir misaldir. Fakat meselenin mahiyetini ve temel mantığını anlamakta oldukça yardımcı olmaktadır. O yüzden bu misalin üzerinde önemle durulması gerektiğini düşünüyoruz. **Şöyle düşünelim:**

Bir ressamın, perde arkasından, bize sadece fırçası görünecek şekilde çalıştığını farz ettiğimiz durumda, o resmi bir ressamın yaptığını nereden anlarız? Ressam görüş alanımızın dışında diye, resmi boya ve fırçadan mı bilmeliyiz? Hâlbuki incelediğimizde görürüz ki, o boyaların ve fırçanın kendi kendine işleme ve sanat kabiliyeti bulunmuyor. İşte bu durum bize, o sanat kabiliyetine sahip bir ressamı arattırır ve varlığını sanki görmüşüz gibi aklen kabul ettirir.

Size soralım: Bu misalimize göre bir ressamın varlığının görsel ve maddesel bir delili, yani "deneysel anlamda bilimsel bir delili" olur mu? Elbette olmaz ve olamaz. **Çünkü deney ve gözlem sahanızın dışında bir etki edici var.** Fakat böyle diye, o ortada görünen işi, gerçek etki sahibi olma özelliğini gösteremeyen ve o işi yapabilecek kabiliyet kendisinde bulunmayan nesnelere vermek, herhalde perde arkasında sanattan anlayan maharetli bir ressamın bulunduğu hükmetmekten daha fazla bilimsel değildir.

Eşyanın üzerindeki sanat, gözle görülmeyen, ancak akıl ve kalple anlaşılabilen ve takdir edilebilen manevî, soyut bir gerçekliktir.

Her ne kadar maddesel ve görsel delilimiz mevcut değilse de, maddî gözümüzle gördüğümüz sanat eserinin varlığı, ressamın varlığına yeterince güçlü ve kesin bir delil niteliğindedir ve bu gözle görülen ışın, yani sanat eserinin varlığının, ressamın varlığının doğruluğu için “bilimsel nitelikte delil” olarak görülmesi ve ressamın varlığının delillendirilmesi yolunda kullanılması, gayet kabul edilebilir ve akıl gözüyle doğruluğu görülebilir mantıkî ispatlar özelliğindedir.

İşte bir yaratıcının varlığı hakkında, **“eserden eser sahibinin varlığına intikal etmek” temelinde şekillenen aklî deliller** de aynen bu özelliktedirler. Hem gayet güçlüdürler, hem akıl ve mantık uyumlulukları muhakkaktır; hem de kesinlik derecesinde ispat etme niteliğine sahiptirler. Bizim söylediğimiz ve iddia ettiğimiz budur. **Bir yaratıcının varlığının gerçekliğine yönelik tümevarımsal mantıkî çıkarımların, bilimsel düşünceye ve bilimsel delillendirmeye uygunluğu ve yatkınlığı, bizce şüphesizdir.**